

Nordens
välfärdscenter

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder Årsrapport 2019

Rådet för nordiskt samarbete om Funktionshinder Årsrapport 2019

Utgiven av

Nordens välfärdscenter

© Mars 2020

Redaktör: Joakim K E Johansson

Texter: Maria Montefusco, Joakim K E Johansson

Foto: Joakim K E Johansson, Magnus Fröderberg,
Kristian Septimius Krogh, Anne Valeur, Mostphotos

Grafisk design: ETC Kommunikation

Foto omslag: Yadid Levy/Norden.org

Ansvarig utgivare: Eva Franzén

ISBN: 978-91-88213-60-0

Nordens välfärdscenter

Box 1073, SE-101 39 Stockholm

Besöksadress: Drottninggatan 30

Tel: +46 8 545 536 00

info@nordicwelfare.org

Nordens välfärdscenter

c/o Folkhälsan

Topeliusgatan 20

FI-00250 Helsingfors

Besöksadress: Topeliusgatan 20

Tel: +358 20 741 08 80

helsingfors@nordicwelfare.org

www.nordicwelfare.org

Innehåll

Ordföranden har ordet	4
Miljoner nordbor lever med funktionsnedsättning	6
Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshindrarsamarbetet 2018–2022	7
Norden har en ny generalsekreterare och en ny vision	9
Inriktning, mål och aktiviteter 2019	10
Nordiska rådets session 2019	16
"Jag lever ett liv som liknar ditt"	19
Att leda är någonting annat än att styra	20
"Hos oss är barn först och främst barn"	23
Nytt projekt om barn, unga och delaktighet	26
Ingen ska lämnas efter	28
Ett nordiskt samarbete för alla	30
Aktiviteter januari–december 2019	34
Medlemmarna i Rådet 2019	35
A platform for future Nordic Baltic cooperation on disability	36
Inför 2020	38

Ordföranden har ordet

På Island er det stor interesse for nordisk samarbeid, røttene er sterke og fortsetter å gi store og gode resultater som styrker og øker velstanden og velviljen i alle de nordiske land. 2019 var ikke et unntak i denne forbindelse. Islands vektlegging i løpet av året var som tidligere sterkt tilknyttet de komplekse oppgavene Norden står overfor på velferdsområdet, både på lang og kort sikt. De nordiske landene har lenge vært stolte av sine velferdstjenester. Imidlertid er denne situasjonen ingen selvfølge, og det er klart at alle må være årvåkne og klare til å utføre fremtidens utfordringer med den nødvendige handlekraft. De fleste mener at Nordens vekt på å utføre tjenester for mennesker med nedsatt funksjonsevne på best mulig måte har hatt en stor betydning for velferd utviklingen i Norden. Det har ikke bare spilt stor rolle for et land som Island, men også for de andre nordiske land. Synergien har tydelig vist sin verdi.

Utviklingen av tjenestene for folk med nedsatt funksjonsevne i de nordiske land har vært rask, og nye utfordringer dukker opp hele tiden. Samtidig har dette ikke forhindret landene i å forbedre tjenestene, utvikle arbeidsmetoder eller gjøre noe helt nytt som kan skape nye muligheter for mennesker til å leve et mer innholdsmessig liv.

Dette kan vi alle sammen takke for.

Rådets arbeid i 2019 var like ambisiøst og progressiv som hittil. I slutten av mars holdt det årets første møte på Island. I forbindelse med dette møtet ble det arrangert en konferanse om psykologisk / emosjonell helse på skolen. Vektleggingen av viktigheten av integrering på tvers av profesjoner,

institusjoner og systemer var fremtredende under konferansen. Rådet drøftet fremdriften i implementeringen av den nordiske handlingsplanen for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Fremdriften i de forskjellige prosjektene, som er på gang i Norden på området, ble også drøftet. På møtet fikk rådet anledning til å gjøre seg kjent med nye fokusområder hos Sosialdepartementet på Island, hvor man legger hovedvekt på barnas fremtid.

Rådets representanter deltok i en inspirasjonsdag i København i begynnelsen av mai, sammen med representanter for de forskjellige sektorene i Nordisk Ministerråd. Temaet for møtet var å undersøke hvilke resultater man har oppnådd ved å integrere funksjonshindringenes perspektiver i det nordiske samarbeidet.

I begynnelsen av juni deltok rådets representanter i FNs konferanse om gjennomføring av FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne. De nordiske landene deltok i forbindelse med konferansen i parallelle begivenheter som ble godt besøkt.

I begynnelsen av september deltok rådets representanter i en The International Initiative for Disability Leadership (IIDL) konferanse i Washington. Målet var det å styrke kunnskapen og ferdighetene til lederne av velferdstjenestene for å gjøre de bedre utstyrt til å møte fremtidens utfordringer. Man forventer et ytterligere samarbeid med IIDL i de årene som kommer.

I midten av september deltok representanter fra rådet i konferansen 2 år med #MeToo, som ble arrangert i Reykjavik. Konferansen hadde et særlig

Funktionshindersrådets arbeidsutskott 2019 bestod av (från vänster i bild) funktionshindersorganisationernas företrädare Elisabeth Wallenius, ordförande Þor Þorarinsson och vice ordförande Leif Olsen.

seminar om situasjonen hos mennesker med nedsatt funksjonsevne.

I slutten av oktober holdt rådet sitt andre møte i år. Der drøftet man blant annet barn og unges perspektiver i forhold til nedsatt funksjonsevne og hvordan disse kan tilpasses Nordisk Ministerråds handlingsplan.

Rådet hadde en grundig diskusjon om de hindringer som mennesker med nedsatt funksjonsevne møter når de reiser innen Norden.

Rådet ble introdusert for forskjellige innovative løsninger som Vinnova (Sveriges Innovationsmyndighet) som har til mål å øke inkludering og likestilling.

Rådet deltok i et evalueringsintervju i forbindelse med prosjektet om planlegging av inkluderende smarte byer. Målet er å utvikle gode eksempler på byer (store og små) som arbeider konstruktivt med tilgjengelighet for å støtte mobilitet samt sosial

og økonomisk bærekraftig utveksling. Ved møtets avslutning fikk rådet mulighet til å besøke Riksdagens møtesal hvor man blant annet diskuterte de planlagte workshops om tegnspråk og mobilitet i Norden.

På dette møtet ble det presentert en ny visjon som skal føre til at Norden blir den mest bærekraftige og integrerte regionen i verden innen år 2030. Rådet fokuserte hovedsakelig på den sosiale del av visjonen. I dette sammenheng foreslo rådet at alle anstrengelser bør gjøres for å sikre at mennesker som risikerer å falle utenfor, blir inkludert i samfunnet. Rådet anser det som sin rolle å bidra til at dette blir ført ut i livet.

Til slutt vil jeg si at det nordiske samarbeidet dette året har, som alle de forrige årene, vist sin verdi. Jeg håper at det vil fortsette å øke til nytte for alle.

Þor Þorarinsson
Socialministeriet, Island

Miljoner nordbor lever med funktionsnedsättning

Enligt Världshälsoorganisationen lever 15 procent av världens befolkning med funktionsnedsättning. I Norden, med en total befolkning på 26 miljoner invånare, betyder det att fyra miljoner nordbor har en funktionsnedsättning. Läger vi till psykisk ohälsa, som i många fall är funktionsnedsättande, handlar det om många fler.

Alla människor har samma rättigheter och grundläggande friheter, oavsett funktionsförmåga. Därför är ett viktigt område för nordiskt samarbete inkludering av personer med funktionsnedsättning. Två viktiga grunddokument för samarbetet är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och Agenda 2030.

I Norden ska ingen lämnas efter.

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder lyder under Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik, men har ett tvärsektorielt uppdrag att vara rådgivande funktion för alla sektorer i det nordiska regeringssamarbetet.

Funktionshinderrådet består av experter från Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige samt Grönland, Färöarna och Åland. Hälften av rådsmedlemmarna väljs ut av regeringarna och hälften av funktionshindersorganisationer på nationell nivå. En viktig roll är att följa upp och driva på aktiviteterna i ministerrådets handlingsplan för området, däribland integrering av funktionshinderspolic i relevanta politikområden och i ministerrådets egen verksamhet.

I mars 2019 träffades Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder i Reykjavik.

Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet 2018–2022

**Nordiska ministerrådets handlingsplan för
funktionshinderssamarbetet har tre fokusområden.**

Dessa områden är:

Mänskliga rättigheter

Att stötta och stärka arbetet med nationellt genomförande och övervakning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Hållbar utveckling

Att genom universell utformning av olika miljöer stärka inkludering, främja jämlikhet samt motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning i det nordiska samhällets alla delar genom strategisk integrering av funktionshindersperspektiv i arbetet för hållbar utveckling.

Fri rörlighet

Att främja fri rörlighet och avlägsna gränshinder som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning.

Under varje fokusområde finns tre aktiviteter som täcker flera olika politikområden. Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder ska följa upp implementeringen av handlingsplanen.

Funktionshinderrådets sekretariat är en del av Nordens välfärdscenter som koordinerar och följer upp arbetet med aktiviteterna i handlingsplanen.

Paula Lehtomäki valdes in i Finlands riksdag år 1999 som representant för Centerpartiet, och var riksdagsledamot i 16 år. Sedan den 18 mars 2019 är hon Nordiska ministerrådets generalsekreterare.

Norden har en ny generalsekreterare och en ny vision

Måndagen den 18 mars tillträdde Paula Lehtomäki som Nordiska ministerrådets generalsekreterare. Hon kommer närmast från sitt uppdrag som statssekreterare vid statsrådets kansli i Finland. Paula Lehtomäki är den första kvinnan någonsin på sin post och hon är också den yngsta generalsekreteraren i Nordiska ministerrådets historia.

I sin roll som generalsekreterare kommer Paula Lehtomäki bland annat att arbeta med det nordiska regeringssamarbetets nya vision som går ut på att vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. Visionen har tre strategiska prioriteringar: ett grönt, ett konkurrenskraftigt och ett socialt hållbart Norden. Vid Funktionshindersrådets möte i oktober i Stockholm diskuterade medlemmarna hur Funktionshindersrådet kan bidra till ministerrådets nya vision. Det som framkom var att verksamheten främst kan bidra till områdena social hållbarhet och till regional integration. Detta genom att säkerställa att personer som annars riskerar att hamna utanför, istället inkluderas i samhällets gemenskap

Fyra miljoner nordbor, alltså 15 procent av den totala befolkningen, lever med en funktionsnedsättning, eller med flera. Det handlar om människors rörelseförmåga, syn, hörsel, kognitiv förmåga eller en psykisk ohälsa som gör en person beroende av tillgänglighet och samhällets stöd eller service. Ett inkluderande, universell utformat samhälle, minskar betydelsen av människors funktionsförmåga.

Viktigt att så många som möjligt kan delta

Barn, unga, vuxna och äldre med funktionsnedsättning har rätt att delta i samhället på lika villkor som andra. De nordiska länderna har alla ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD). Konventionen är ratificerad av alla nordiska länder och ligger till grund för det nordiska samarbetet och har en tydligt integrerad hållbarhetsdimension, det inkluderande samhället är ett hållbart samhälle. I dagsläget står barn, unga, vuxna och äldre med funktionsnedsättning tvärt emot sina rättigheter i många fall utanför samhällets gemenskap. I Norden och i hela världen. I och med regionens demografiska utveckling med en åldrande befolkning kommer i framtiden allt fler leva med någon funktionsnedsättning eller flera. För att behålla den goda levnadsstandarden och den trygga välfärd som länderna byggt upp, behövs effektiva insatser för att säkerställa god hälsa och välbefinnande hos befolkningen så att så få som möjligt har behov av särskilt stöd och så många som möjligt kan leva ett självständigt liv. En hörnsten i nordisk välfärdspolitik och vår socioekonomiska modell är att så många som möjligt deltar i arbetslivet och bidrar till samhällets ekonomi.

Inriktning, mål och aktiviteter

Enligt mandatet från Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik ska Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder sammanträda minst två gånger per år. Rådet ska finnas tillgängligt för konsultationer från ministerrådet och kan ta egna initiativ kring viktiga teman. Funktionshindersrådet bidrar till utformning, implementering och uppföljning av ministerrådets handlingsplan. Arbetet ska redovisas till Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för social- och hälsopolitik. Vartannat år ska verksamheten även redovisas för Nordiska rådet. Nordens välfärdscenter är sekretariat för rådet och ansvarar för förvaltning inklusive ekonomi och rapportering.

Under 2019 har Funktionshindersrådet medverkat i genomförandet och utvecklingen av aktiviteter i ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet, samt drivit på processen kring de aktiviteter som ännu inte är igång. Hela funktionshinderssamarbetet redogjordes för Nordiska rådet i slutet av oktober.

Under 2019 var Island ordförandeland för Nordiska ministerrådet och Funktionshindersrådet följer ministerrådets rotationsordning för ordförandeskap. Arbetsutskottet består av en trojka av nuvarande, föregående och nästkommande ordförandeland. Arbetsutskottet 2019 bestod av ordförande Þor Þorarinsson (Socialministeriet på Island), vice ordförande Leif Olsen (VIVE i Danmark) och Funktionshindersorganisationernas företrädare Elisabeth Wallenius (Funktionsrätt Sverige). Arbetsutskottet har sammanträtt inför rådsmöten och vid behov.

Rådsmöten

Rådsmöte 1 genomfördes den 28–30 mars i Reykjavik. Vid mötet deltog medlemmar från Finland, Färöarna, Grönland, Island, Norge, Sverige och Åland. Mötet genomfördes i samband med ett toppmöte och en konferens om barns emotionella hälsa i skolan.

Rådsmöte 2 genomfördes 28–30 oktober i Stockholm, Sverige. Vid mötet deltog medlemmar från Danmark, Färöarna, Grönland, Island, Norge, Sverige och Åland. Rådsmötet genomfördes i samband med Nordiska rådets session. Vid mötet genomfördes ett besök vid Sveriges innovationsmyndighet Vinnova. Till

**Funktionshindersrådet
träffas i Stockholm under
sitt andra rådsmöte 2019.**

mötet hade flera gäster bjudits in, bland andra sekretariatet för Nordiska ministerrådets Gränshindersråd och ledaren för det internationella nätverket International Initiative for Disability leadership.

Uppdrag 2019

Genom mandatet har Funktionshindersrådet i uppgift att sätta igång och bidra till implementeringen av aktiviteterna i ministerrådets handlingsplan. Rådsmedlemmarna deltar vid projektaktiviteter och utveckling av verksamhet kopplad till aktiviteterna i handlingsplanen, samt i uppföljningen av densamma. Vid rådsmötena har genomgång och diskussion om status engagerat medlemmarna att följa arbetet närmare. Rådsmedlemmarna är också organiserade i intresse- och arbetsgrupper till de nio aktiviteterna. Dessa grupper aktiveras vartefter arbetet inom handlingsplanens olika delar kommer igång.

Genom ministerrådets handlingsplan har Funktionshindersrådet i uppgift att stödja och driva på integrering av funktionshindersperspektivet i Nordiska ministerrådets verksamhet. Under året har ett internt nätverk av rådgivare vid ministerrådets avdelningar formaliserats och ett samarbete med Funktionshindersrådets medlemmar har inletts. Bland annat genomfördes en uppskattad inspirationsdag i maj.

Funktionshindersrådet har i uppgift att följa upp Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet 2018–22. Uppföljningen som innefattar integrering av funktionshindersperspektiv i ministerrådets verksamhet visar att alla aktiviteter utom en har satts igång i handlingsplanen, samt att fler politikområden än tidigare har aktiviteter som syftar till inkludering liksom omnämner personer med funktionsnedsättning och/eller funktionshinder på olika sätt i strategiska dokument.

Funktionshindersrådets medlemmar har under året bland annat bidragit med inspel till en strategi om hur ett barn- och ungdomsperspektiv tydligare

kan integreras i funktionshinderssamarbetet samt hur Funktionshindersrådet kan bidra i genomförandet av Nordiska ministerrådets nya vision. Funktionshindersrådet lämnade förslag till innehåll och föreläsare till flera av det isländska ordförandeskapets evenemang. Vid ordförandeskapets konferens "#metoo and beyond" genomfördes ett seminarium om våld och sexuella trakasserier mot kvinnor och flickor med funktionsnedsättning.

Rådssekretariatet vid Nordens välfärdscenter engagerades i att facilitera ett nordiskt side event vid statspartsmötet för CRPD i New York i juni. Sverige stod som värdland för evenemanget som genomfördes av Nordiska ministerrådet i samarbete med UNICEF, Världsbanken och stiftelsen Leonard Ches-hire. Rådsmedlemmar från flera av länderna deltog i de nationella delegationerna vid statspartsmötet.

Rådssekretariatet fick, och besvarade också i samråd med arbetsutskottet, olika typer av frågor via e-post och telefon varefter de kom till sekretariatet.

Temat 2019

Funktionshindersrådet har tagit initiativ till att arbeta med:

Barn med funktionsnedsättning

Barn med funktionsnedsättning har sämre levnadsvillkor och möjlighet att delta i samhället i jämförelse med barn utan funktionsnedsättning. Funktionshindersrådet har under året bidragit med ett funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets och det isländska ordförandeskapets aktiviteter om barn och ungas psykiska hälsa. Bland annat genomfördes ett internt seminarium vid rådsmöte 1 i Reykjavik då rådsmedlemmarna presenterade kunskapskällor och exempel på situationen kring barns hälsa och situation i skolan. Ett reportage gjordes vid den inkluderande förskolan Múlaborg i Reykjavik. Rådsmedlemmar har också deltagit i projektet om barns och ungas delaktighet som finansieras av ministerrådets barn- och ungdomskommitté. Inom projektet görs bland annat en kartläggning av nyckelaktörer och presentation av goda exempel på hur delaktighet kan främjas.

Bryt tabut om sexuella trakasserier och funktionshinder

Personer med funktionsnedsättning utsätts för våld i högre utsträckning än andra. Detta gäller även sexuellt våld och trakasserier. Funktionshindersrådet har under året bidragit till att uppmärksamma funktionshindersperspektivet i debatten om #metoo. Rådsmedlemmar deltog vid konferensen #metoo and beyond som arrangeras av det isländska ordförandeskapet. Vid konferensen fanns en session om våld och trakasserier mot kvinnor med funktionsnedsättning.

Forskning om funktionshinder

Politik om och för inkludering av personer med funktionsnedsättning ska vara kunskapsbaserad. Funktionshindersrådet har under 2019 fortsatt samarbete med det nordiska forskarnätverket Nordic Network on Disability Research (NNDR). Vid nätverkets konferens NNDR2020 i Köpenhamn i maj presenterades det nordiska funktionshinderssamarbetet vid ett symposium. Temat var inriktat på vilken typ av kunskap som brukas i olika delar av funktionshinderssamarbetet så som i projekt om olika teman. Vid symposiet medverkade rådsmedlemmar och experter från flera av projekten i ministerrådets handlingsplan.

Fri rörlighet

Det nordiska samarbetet om fri rörlighet syftar till att människor, varor och tjänster ska kunna röra sig fritt inom regionen. Personer med funktionsnedsättning drabbas oftare, och av andra hinder än andra. Under 2019 har Funktionshindersrådet haft möten med sekretariatet för Nordiska ministerrådets Gränshindersråd. Samarbetet med ministerrådets informationstjänst Info Norden har fortsatt, bland annat inom projektet om studentmobilitet. Funktionshindersrådet följer också arbetet med revidering av Nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster.

Disability leadership

Ledarskap är avgörande för förändring. Ledare som vill, kan och förstår hur inkludering av personer med funktionsnedsättning fungerar i praktiken behöver mötesplatser för att diskutera, utveckla och stärka strategier och metoder. 2019 medverkade Funktionshindersrådets rådsmedlemmar och andra nordiska experter vid nätverksmötet för International Initiative for Disability Leadership (IIDL) i Washington i september. Bland annat genom medverkan i en nordisk panel. Under hösten beslutade Funktionshindersrådet att söka möjligheter att finna medel för ett nordiskt ledarskapsprogram för funktionshindersområdet.

Stöd och service i centrum och periferi

Alla personer med funktionsnedsättning har rätt till stöd och service utifrån behov, oavsett var man bor. Detta är en utmaning för systemen i fråga om tillgång och kvalitet, särskilt i gleset befolkade områden. Funktionshindersrådet vill uppmärksamma behov och goda exempel gällande stöd och service för personer med funktionsnedsättning i gleset befolkade områden. Målgruppen för detta initiativ är nyckelpersoner med ansvar för att stöd och service ska nå alla personer med funktionsnedsättning oavsett vart man bor, liksom beslutsfattare inom politik och förvaltning. Under 2019 fortsatte Funktionshindersrådet att stärka nätverkande med aktörer i Grönland. En arbetsgrupp sattes också samman för den aktivitet i handlingsplanen som handlar om personer med funktionsnedsättning i Arktis. Rådsmedlemmar har också engagerats i prioriteringsprojektet Vård och omsorg på distans.

Nordiska rådets session 2019: Framgångar och utmaningar i det nordiska samarbetet om funktionshinder

I slutet av oktober var det dags för Nordiska rådets årliga session som den här gången hölls i Stockholm. I tre dagar diskuterade parlamentari-ker från hela Norden allt från framtidens mobilnät och vintertidsomställningen, till arbetsmarknad, klimathot och funktionshinder.

Under sessionen redogjorde ministerrådet för funktionshindersamarbetet. Huvudinlägget gjordes av Islands före detta statsminister Sigurður Ingi Jóhannsson. I redogörelsen, som gällde perioden 1 januari 2018 till den 31 augusti 2019, tog han upp att samarbetet om funktionshinder har haft en positiv utveckling. Det är ingen tvekan om att medvetenheten och synligheten kring funktionshinder har ökat.

Trots det visar statistik tydligt att personer med olika typer av funktionshinder i många fall fortfarande står utanför olika samhällets gemenskap i Norden. Det finns barriärer som i onödan stänger ute människor som vill och har rätt till att gå i skolan, arbeta och att ha ett aktivt liv.

Under redogörelsens huvudinlägg tog Sigurður Ingi Jóhannsson också upp att flickor och kvinnor med funktionsnedsättning är värst drabbade. Något som bland annat innebär att de i högre grad har svårt att få och behålla jobb, liksom att de riskerar att utsättas för våld och förtryck. Outi Alanko-Kahiluoto, talesperson för gröna gruppen i Finland, kommenterade denna del av rapporten. Hon önskade att man tydligare i redogörelsen följer upp hur man avser att adressera den här problematiken kring utsatta flickor och kvinnor med funktionsnedsättning.

Norden kan vara förebild

Stein Erik Lauvås, talesperson för socialdemokratiska gruppen, lyfte i sin kommentar specifikt fram situationen för personer med nedsatt hörsel. Han uttryckte att alla ska ha rätt till ett aktivt och värdigt liv, men att många står utanför gemenskapen i onödan. Han efterlyste svar på vilken den viktigaste insatsen är för att skapa mer inkludering för den här gruppen.

Steinunn Þóra Árnadóttir, talesperson för nordisk grön vänster, tog upp att politiker alltid ska tänka inkludering i allt som görs. Arbetsmarknaden är väldigt viktig i sammanhanget, inte minst för att personer med funktionsnedsättning ska få jobb. Och där bör offentliga verksamheter gå först. Norden ska kunna vara en förebild i hela världen när det gäller detta, menade hon.

Den isländske ministern för nordiskt samarbete, Sigurður Ingi Jóhannsson, redogjorde för funktionshinderssamarbetet.

"Jag lever ett liv som liknar ditt"

Den norske författaren Jan Grue var nominerad till Nordiska rådets litteraturpris 2019 för boken Jag lever ett liv som liknar ditt. Boken har fått ett lysande mottagande i Norge, där den tilldelades Kritikerpriset.

Grue föddes med en sällsynt muskelsjukdom och är den förste nominerade författaren i prisets historia som själv har en synlig funktionsnedsättning. I boken skriver han bland annat om sina erfarenheter av att leva med en sårbar kropp i ett modernt välfärdssamhälle. Om drömmar, arbete, framgång och tillgänglighet.

Som barn till akademiker med villa i ett av Oslos bästa områden har Grue levt i ett slags dubbla sfärer och tvekar inte att skildra sig som både privilegierad och annorlunda. I boken skriver han:

"To motsetningsfylte sannheter kan leve side om side. Jeg er privilegert og sårbar, jeg har arbeidet hardt og trengt hjelp, jeg har kommet dit jeg er ved egen innsats, utelukkende fordi jeg lever i et samfunn som anerkjenner denne innsatsen og supplerer den der det trengs."

Utgått från olika källor

Att tillåta sig att vara sårbar är också ett privilegium som inte är alla förunnat, och ett som Grue i boken utnyttjar till att teckna en bild av en hel människa. Dit kommer han genom att använda en uppsjö av olika källor – inte bara egna minnen, utan också högen av dokument som läkare, hälsovården och skolan genom åren har producerat om honom.

I Nordiska motiveringen konstateras att Grue i boken låter oansträngt helt konkreta erfarenheter skapa utgångspunkt för avancerade tankegångar som inte blir mindre litterära av att de då och då tar argumentets form. Snarare tvärtom.

I september möttes hundratals ledare inom områdena mental hälsa och funktionshinder i Washington. Syftet med nätverket och mötet är att lära sig av varandras erfarenheter och kunskap gällande ledarskap för ökad hälsa och inkludering.

Att leda är någonting annat än att styra

I Norden har vi lagar, politiska strategier och handlingsplaner, liksom verksamheter och tydlig ansvarsfördelning i systemen för vem som ansvarar för vad och hur personer med funktionsnedsättning ska få förutsättningar att delta på lika villkor i samhället. Trots detta är implementeringen av de strategier och den lagstiftning som finns otillräcklig.

Det finns metoder för styrning som vi kan vara stolta över ur ett internationellt perspektiv. Organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning får olika typer av finansiellt stöd för att bidra till den viktiga uppgiften att främja bättre levnadsvillkor för de grupper som företräds. Alla nordiska länder har ratificerat UNCRPD. Alla har åtagit sig att inkorporera rättigheterna i lagstiftning och i praktiken.

Men i dialoger mellan nordiska länder och FN:s kommitté för CRPD är kommittén fortfarande bekymrad över omständigheter och levnadsförhållanden. Konsekvenserna av otillräcklig implementering av de goda avsikterna är bland annat fortsatt ojämlika förutsättningar i tillgång till skola, utbildning, arbetsliv, socialt stöd och service. Även i förhållande till hälsa där personer med funktionsnedsättning är överrepresenterade i folkhälsosjukdomar, inklusive utmattning och depression. Till exempel är överlevnaden i cancer många möjliga levnadsår kortare. Livslängden är kortare än för personer utan funktionsnedsättning.

Att leda är att påverka

Inom funktionshinderspolitik i Norden har fokus länge varit på strategi, handlingsplan, uppföljning och evidensbaserad policyutveckling och praktik. Data och kunskap ska leda vägen. Det är viktigt. Men hur kommer all denna kunskap till nytta i praktiken? Implementering är ofta svårt. Det är en krävande process att uppnå förändring, och en viktig komponent är ledarskap.

Ledarskap är någonting annat än att styra genom lagar och skrivna strategier och handlingsplaner, det är att medvetet och successivt få dem genomförda och driva förändring. Ledarskap är också någonting annat än intressepolitiskt påverkansarbete. Att leda är att påverka, men för att det ska bli en hållbar förändring behöver ledarskapet vara inkluderande.

Funktionshindersrådet har under 2019 utvecklat ett förslag om att fokusera starkare på ledarskap inom funktionshinderområdet. Bland annat deltog en grupp rådsmedlemmar och andra experter vid möten om ledarskap i Washington, arrangerade av det internationella ledarskapsnätverket International Initiative for Disability Leadership. Bland annat genomfördes en nordisk panel.

Inför det stora nätverksmötet genomförs matches, tematiska utbyten, där deltagarna får möjlighet att djupdyka in i ett tema. På bilden finns några av deltagarna från matchen om hur nästa generation ledare ska få rätt förutsättningar att lyckas. Deltagare från Kanada, Nya Zeeland, Sverige, Grönland, Danmark, USA och Australien.

Vid nätverksmötet deltog de nordiska deltagarna i en panel. På bilden syns Ola Balke, Sverige, Christina Johnsen och Anders Meilvang från Grönland, Maria Montefusco från Nordens välfärdscenter och Sif Holst från Danmark. Panelen leddes av moderator Michael Kendrick, USA.

Bidrar till hållbar samhällsutveckling

Förslaget syftar till ett förstärkt ledarskap för att personer med funktionsnedsättning i Norden ska få lika goda levnadsvillkor som personer utan funktionsnedsättning. Ett fortsatt och förstärkt kunskaps- och erfarenhetsutbyte om ledarskap och funktionshinder genom nordiskt samarbete kan stärka förmågan hos nyckelpersoner och i miljöer med ansvar för att skapa lika goda levnadsvillkor för personer med, som utan, funktionsnedsättning i Norden.

Att stötta det personliga ledarskapet hos människor som lever med funktionshinder och deras anhöriga stärker deras möjlighet att få handlingsutrymme och makt över sina liv och därmed en mer reel inkludering i samhället. Detta arbete bidrar på sikt till en mer socialt och ekonomiskt hållbar samhällsutveckling och till genomförande av FN:s Agenda 2030.

Fokus Barn och unga

"Hos oss är barn först och främst barn"

Barns emotionella hälsa i skolan var ett prioriterat tema under det isländska ordförandeskapet för Nordiska ministerrådet 2019. Bland annat genomfördes ett nordiskt toppmöte och en konferens om temat i Reykjavik i slutet av mars.

I samband med konferensen i Reykjavik höll Funktionshindersrådet årets första rådsmöte. Vid mötet diskuterades insatser för att främja hälsa hos barn med funktionsnedsättning i skolan.

I Reykjavik finns förskolan Múlaborg som har blivit ett föredöme på när inkludering fungerar. Bland annat genom täta utvärderingar, genomtänkt kommunikation och kamratstöd. Nordens välfärdcenters kommunikationsrådgivare, Joakim K E Johansson, besökte förskolan för att titta på ett exempel ur verkligheten. Här under följer en nedkortad version av en artikel som efteråt publicerades på Nordens välfärdsceters hemsida.

Förskolan Múlaborg ligger lite i utkanten av Reykjavík i en ganska vanlig enplansbyggnad med en färgglad lekplats precis intill. Rebekka Jónsdóttir är rektor på förskolan och Brynhildur Gudmundsdóttir jobbar som specialpedagog. Grunden till allt de gör är att samtliga barn ska vara med på så mycket som möjligt tillsammans. Ingen ska hamna vid sidan av, miljön och det sociala samspelet anpassas utifrån det individuella barnets egna behov och förutsättningar.

– Hos oss är barn först och främst barn. Därför är det viktigt med lek och att ha kul tillsammans med andra. Det är så barn lär sig saker, förklarar Rebekka och Brynhildur.

På förskolan går flera barn med fysiska funktionsnedsättningar som förmågan att röra sig, se eller höra. Här finns också barn som har behov av stöd i sitt umgänge med de andra barnen, liksom anpassad pedagogik på grund av autism, intellektuell funktionsnedsättning eller hjärnskada som uppstått efter sjukdom eller olycka. Samtliga dessa barn har en specialpedagog kopplad till sig för stöd och hjälp.

Uppföljning

Var sjätte månad sker en uppföljning av varje barn med funktionsnedsättning. Då bedöms barnets förmåga på en skala från noll till tre. Exempelvis hur barnet kan hantera en sax, rita, eller leka med andra. Åtta faktorer utvärderas: grovmotorik, finmotorik, anpassning, kognitiv förmåga, social kommunikation och socialt beteende. Resultatet används för att stötta barnet pedagogiskt och socialt på bästa sätt.

Utöver det genomför skolan möte var sjätte vecka med föräldrar, fysioterapeuter och talpedagoger, men även med andra närstående så som mor- och farföräldrar i vissa fall. Då följer skolan upp utvärderingen. En rapport skrivs som pedagogerna sedan måste läsa och underteckna för att veta hur barnet bäst kan stödjas i sin utveckling.

– Vi sätter upp tydliga mål, exempelvis hur barnet kan leka utomhus. Det görs sedan en plan för barnets utveckling. Även föräldrarna får sammanställningen så att de kan öva på olika utmaningar hemma, säger Brynhildur Gudmundsdóttir.

Kommunikation med symboler

I de korta korridorerna och på dörrarna hänger lappar med ritade symboler. Dessa använder både barnen och lärarna som stöd i kommunikation med varandra. Varje morgon samlas barnen i en cirkel där lärarna med bilder, ord och gester visar dagens aktiviteter.

– De äldre barnen har ansvar för att tala om för de yngre vad som ska hända under dagen. Mycket visar vi med gester. Detta fungerar mycket bra, för de vuxna pratar ofta väldigt mycket och det är inte alltid så lätt att förstå. Barnen hjälper också varandra på andra sätt under resten av dagen, säger Brynhildur Gudmundsdóttir.

Det inkluderande konceptet som Múlaborg använder sig av fungerar väl och är uppskattat. Förskolan är mycket populär bland föräldrar, oavsett om deras barn har en funktionsnedsättning eller inte.

– De kommer även tillbaka hit när de fått tillskott i familjen, vilket gör oss väldigt glada, säger Rebekka Jónsdóttir.

Rebekka Jónsdóttir och Brynhildur Guðmundsdóttir.

Nytt projekt om barn, unga och delaktighet

Barn och unga med funktionsnedsättning har som alla andra rätten att kunna delta fullt ut i samhället, men så är det inte idag. Detta är något som Nordens välfärdcenter nu ska arbeta med i det nya projektet med namnet Barn, unga och delaktighet.

Projektet leds av Merethe Løberg som anställdes på Nordens välfärdcenter i september 2019. Hon är utbildad samhällsvetare, med en kandidatexamen i sociologi från Oslo universitet. Hon kommer närmast från norska Barne- och familjdepartementet där hon i 13 år har arbetat med barn och ungdomsfrågor.

– Allt som görs där har barns deltagande och inflytande som fokus, hänsyn till barnets bästa är helt grundläggande för den politiska utformningen, förklarar Merethe Løberg.

Utgår från FN:s konventioner

Dessa erfarenheter är något som hon nu tänker ta med sig in i arbetet med barn och ungas delaktighet i samhället. Hon menar att något som är extra viktigt i sammanhanget är just detta med inflytande. För att delaktighet ska kunna uppstå måste det helt enkelt finnas inflytande.

– Du behöver lyssna på barn, höra deras synpunkter. Till exempel hur vi ska ordna fritid, skola och så vidare. Men det handlar också om livet hemma i familjen och den hjälp barnen behöver där och hur de ges möjligheten att kommunicera sina behov, säger hon.

Projektet utgår från FN:s konventioner om barns rättigheter och om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Just nu befinner sig arbetet i startgroparna.

– I första steget jobbar vi med experterna i Norden för att ta reda på vilka som är nyckelaktörer så att vi kan få fram goda exempel och relevant kunskap. Så småningom ska det leda till rekommendationer om hur vi i Norden ska jobba vidare utifrån FN-konventionerna, säger Merethe Løberg.

Projektets mål:

- Att utse en nordisk expertgrupp som ger inspel till aktiviteterna i Nordiska ministerrådets handlingsplan om funktionshinder 2018-22
- Att kartlägga policydokument och aktörer med ansvar för delaktighet för barn och unga med funktionsnedsättning
- Att finna och beskriva minst fem exempel på metoder som gör barn och unga med funktionsnedsättning delaktiga i beslut som berör dem, eller verksamheter som leder till ökad inkludering
- Att finna och beskriva minst fem hinder för delaktighet
- Att formulera rekommendationer för utvecklat nordiskt samarbete om hur delaktighet kan främjas.

Expertgruppen för projektet Barn, unga och delaktighet möttes i augusti i FN-by i Köpenhamn.

Ingen ska lämnas efter – temat för FN-möten

Den 12–14 juni hölls statspartsmöte i FN:s högkvarter i New York om konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). För första gången medverkade samtliga nordiska länder i gemensamma nordiska aktiviteter för att diskutera rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Vid konferensen samlades de 177 stater som har ratificerat konventionen tillsammans med företrädare för olika FN-organ, den internationella funktionshinderrörelsen och andra delar av civila samhället. Det var en mötesintensiv och hektisk vecka för deltagarna.

I Nordiska ministerrådets handlingsplan för funktionshinderssamarbetet står det att gemensamma evenemang ska arrangeras i samband med internationella sammankomster av det här slaget. Syftet är att stötta och stärka genomförandet av CRPD och samtidigt profilera det nordiska samarbetet om funktionshinder. Astrid Utterström är ansvarig för funktionshindersfrågor vid Nordiska ministerrådets sekretariat och hon var på plats i New York när de nordiska länderna samlades.

– Vi är glada att kunna bidra till detta viktiga samarbete och hoppas det är början till en god tradition, sa hon då.

Konferensens övergripande tema var "Leaving no one behind through the full implementation of the CRPD" och visade på den tydliga kopplingen mellan rättigheterna i FN-konventionen och hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Under statspartsmötet diskuteras också situationen för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning och behovet av tillförlitlig statistik som beskriver levnadsvillkor.

De nordiska länderna deltog i ett gemensamt evenemang om inkluderande utbildning. Sverige var värdland och mötet genomfördes av Nordiska ministerrådet i samarbete med UNICEF, Världsbanken och organisationen Leonard Cheshire. Maria Montefusco, senior rådgivare vid Nordens välfärdscenter, var projektledare för mötet.

– Evenemanget var mycket lyckat. Många viktiga inspel kom från de nordiska ländernas regeringar och funktionshindersorganisationer som alla gjorde en mycket god insats.

Medverkade gjorde också unga företrädare från Kenya och Filippinerna och experter från Världsbanken och UNICEF som tillsammans med de nordiska deltagarna diskuterade utmaningar och vägen framåt.

Christina Velander, Socialdepartementet i Sverige och Astrid Utterström från Nordiska ministerrådet vid den svenska bänken i FN.

Eivind Digranes från Unge Funksjonshemmede i Norge och Nora Eklöv från Unga rörelsehindrede i Sverige diskuterar stärkt nordiskt samarbete mellan ungdomsorganisationer.

– Det var väldigt uppskattat. Det enda vi hade kunnat önska oss var mer tid. Det finns ett mycket starkt engagemang för dessa frågor och vi hoppas på fortsatt samarbete inom ramarna för denna typ av internationella möten.

På plats var också Nora Eklöv från Nätverket för Unga för Tillgänglighet i Sverige och Eivind Digranes från Unge Funksjonshemmede i Norge. En inkluderande skola och utbildning står högt upp på organisationernas agendor.

– Även om vi har fantastiska förutsättningar i Norden, så som det faktum att utbildning är gratis, så kvarstår flera utmaningar innan alla elever deltar i skola och utbildning på lika villkor – trots att de nordiska länderna är rika och har en stark tradition av inkludering, uttryckte de båda.

Ett nordiskt samarbete för alla

Det nordiska samarbetet ska vara tillgängligt och den politik som genereras ska vara relevant för alla nordbor oavsett funktionsförmåga. Det kan gälla praktiska saker, så som att politiska möten ska vara tillgängliga och att det ska gå att ta del av ministerrådets rapporter och hemsida även med digitala hjälpmedel. Det handlar också om att beakta situationen för, och främja inkludering hos, personer med olika typer av funktionsnedsättning i den politik som utvecklas genom samarbetet.

Enligt delmål 16.7 i FN:s Agenda 2030 ska alla världens länder "Säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer." I det nordiska samarbetet förekommer fortfarande bristande tillgänglighet som hindrar personer med funktionsnedsättning att delta aktivt i aktiviteter och därmed ta del av den politik som utvecklas. Detta är ett demokratiskt tillkortakommande och Nordiska ministerrådet arbetar därför systematiskt för att stärka funktionshindersperspektivet i alla relevanta politikområden samt i sin egen verksamhet. Syftet är att vara ett gott exempel för integrering av perspektivet som organisation, samt i all politik och aktiviteter som det nordiska samarbetet genererar.

Uppföljning och rapport

Funktionshindersrådet har genom sitt mandat från MR-S i uppgift att årligen följa upp arbetet med integrering av funktionshindersperspektiv inom Nordiska ministerrådets verksamhet. Nordens välfärdscenter följer upp arbetet i dialog med kontaktpersonerna i Nordiska ministerrådets nätverk. Rapporten ingår i Nordens välfärdscenters redogörelse av arbetet med Funktionshindersrådet och Handlingsplanen till ÄK-S höstmöte och vart annat år till ministerrådets redogörelse om hela funktionshinderssamarbetet i sin helhet till Nordiska rådet.

Följande sektorer och politikområden inom regeringssamarbetet följs upp:

- Ministerrådet för de nordiska samarbetsministrarna, MR SAM, koordinerar gränshinderssamarbetet, barn och ungdomars rättigheter och internationellt samarbete
- social- och hälsopolitik
- arbetsliv
- utbildning och forskningspolitik
- jämställdhet
- kultur
- digitalisering
- regionalpolitik
- näringspolitik
- lagsamarbetet
- finanspolitik
- integration.

Vid Nordiska ministerrådets sekretariat involveras också kommunikationsavdelningen som ansvarar för webbplatser, publikationer, bevakning och kommunikation av nordisk politik och kunskap. Kommunikationsavdelningens ansvarsområden har en avgörande roll för att det nordiska samarbetet ska bli tillgängligt, för att synliggöra hur personer med funktionsnedsättning har det i Norden och vad som främjar inkludering.

Vad är viktigt? Vad följs upp? För att behoven hos personer med funktionsnedsättning ska beaktas behövs en medvetenhet och tydliga aktiviteter som i praktiken främjar delaktighet. När funktionshindersperspektivet följs upp, besvaras följande frågor:

- Omnämns personer med funktionsnedsättning och/eller tillgänglighet och/eller universell utformning i syfte att främja inkludering i sektorns styrningsdokument (till exempel samarbetsprogram)?
- Bidrar sektorn finansiellt, eller på annat sätt, till projekt eller andra aktiviteter som syftar till att uppmärksamma situationen eller förbättra tillgänglighet och/eller levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning?

- Vad kan vara nästa steg för integrering av funktionshindersperspektiv inom ditt område/sector?
- Vilket typ av stöd (resurser, verktyg) behövs för att ta nästa steg?

Blir det bättre? Ja. Vi ser att ökat intresse, fler initiativ och dessutom inom fler politikområden sedan tidigare.

Finns perspektivet i styrdokument?

Majoriteten av de uppföljda politikområdena nämner personer med funktionsnedsättning, tillgänglighet och/eller universell utformning i sina styrdokument av typen samarbetsprogram, handlingsplaner, genomlysningar, strategier eller liknande. Här räknas också begrepp som inkludering in, om det är inkludering av personer med olika funktionsförmågor som åsyftas.

Att personer med funktionsnedsättning, funktionshinder och begrepp som tillgänglighet och inkludering omnämns i strategier och andra styrande dokument är viktigt och förbättrar förutsättningar för att sektorn verkligen tar initiativ och verkar för att främja rättigheter och inkludering och är därmed en god början. Samtidigt visar uppföljningen att det inte är en självklarhet att konkreta insatser genomförs enbart för att det finns med i styrningsdokument på strategisk nivå. I de sektorer för vilka perspektivet inte är med i strategiska styrningsdokument förekommer på motsatt sätt i vissa fall att sektorn finansierar konkreta insatser som projekt och möten.

Finansieras aktiviteter?

I nästan alla uppföljda politikområden och delar av verksamheten finansieras olika typer av möten, projekt och andra aktiviteter som syftar till att främja inkludering genom att uppmärksamma situationen eller förbättra tillgänglighet och/eller levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Några av dessa är kopplade till funktionshinderssamarbetet generellt så som de nio aktiviteterna i ministerrådets handlingsplan för området, däribland utbildnings- och forskningssektorns projekt om studentmobilitet och funktionshinder och samarbetsministrarnas engagemang i projektet Universell utformning, delaktighet och demokrati. Detta medan andra sektorer tagit egna initiativ utan att perspektivet finns i strategiska dokument. Så är fallet inom digitalisering där högnivågruppen för digitalisering startat ett nordisk-baltiskt nätverk för att främja digital tillgänglighet, bland annat stötta implementering av EU:s webbtillgänglighetsdirektiv. Även inom näringspolitiken där ministrar med ansvar för bygg- och bostadspolitik står bakom ett pilotprojekt om tillgänglighetsstandarder i bostäder.

Det finns ett par politikområden som inte har perspektivet omnämnt explicit i strategier eller finansierar insatser. Inom dessa områden finns dock en positiv inställning att påbörja samarbete.

Vad är nästa steg?

I det nordiska samarbetets nya vision är social hållbarhet är en viktig del där arbetet med funktionshinderperspektivet kan bidra till att genomföra relevanta delar. När det kommer till svaren på frågan om vad som kan vara nästa steg för integrering av funktionshindersperspektiv och vilka resurser som behövs, svarar många att fortsatt tillgång till sakkunskap och olika typer av inspel, inspiration och konkreta förslag till politikområdet är viktigt. Här spelar medlemmarna i Funktionshindersrådet och Nordens välfärdscenter en viktig roll. Bland annat genom att förmedla kunskap och kontakter till aktörer och nätverk. Några som ännu inte har perspektivet integrerat i styrdokument önskar inspel kring detta, andra vill utveckla metoder för brukarinvolvering eller närmare säkerställa att standarder för tillgänglighet efterlevs. Ett sådant exempel är sekretariatet för utbildnings- och forskningssektorn som önskar en enkel kravlista på tillgänglighet då webbplatser ska beställas och man vill vara säker på att produkten som levereras lever upp till krav på digital tillgänglighet. Ett annat är kommunikation som vid möten uttryckt att det behövs fler och bättre bilder i bildbanker att använda i olika sammanhang där människors olika funktionsförmågor är en aspekt av mångfald och personer med olika typer av synliga funktionsnedsättningar förekommer på ett naturligt sätt i olika miljöer.

Nästa steg för att ytterligare stärka integreringen av funktionshindersperspektivet:

- Utveckla former för involvering av personer med funktionsnedsättning och företrädare från organisationer
- Genomföra en intern utbildning om funktionshindersperspektiv och involvering av personer med funktionsnedsättning, inspirerad av ministerrådets interna barn- och ungdomsutbildning
- Utforma en specifikation med minimikrav för universell design och tillgänglighet som kan brukas vid beställning av webbplatser och andra digitala produkter och tjänster
- Samverka tydligare mellan de delar av ministerrådets verksamhet som arbetar med tvärsektoriella perspektiv.

Aktiviteter

januari–december 2019

Under 2019 har Funktionshindersrådets medlemmar deltagit i följande aktiviteter.

Januari

Seminarium om studentmobilitet och funktionshinder i Odense.

Februari

AU-möte

Mars

Rådsmöte 1

Seminarium om barn och ungas psykiska hälsa i skolan

April

Seminarium om studentmobilitet och funktionshinder i Espo

Maj

Inspirationsdag och uppföljning med Nordiska ministerrådets nätverk för integrering av funktionshindersperspektiv

AU-möte

Symposium om framtida utmaningar och forskning om funktionshinder vid NNDR2019 i Köpenhamn

Juni

Seminarium om studentmobilitet och funktionshinder i Mariehamn

Nordiskt side event i samband med statspartsmötet för UNCRPD i New York

Juli

Sol och bad!

Augusti

Expertgruppsmöte om barn och unga med funktionsnedsättning

September

Nordisk panel vid Leadership exchange med IIDL i Washington

Seminarium om studentmobilitet och funktionshinder i Tórshavn

Session om kvinnor och flickor med funktionsnedsättning vid konferensen "#metoo and beyond"

Oktober

Funktionshinderssamarbetet presenterades och diskuterades vid ÄK-S i Bryssel

Rådsmöte 2 i Stockholm

Funktionshinderssamarbetet redogjordes vid Nordiska rådets session i Stockholm

Arbetsmöte om teckenspråk och mobilitet i samband med Nordiska rådets session i Stockholm

November

Funktionshinderssamarbetet presenterades och diskuterades vid Nordiskt-baltiskt möte om funktionshinder.

December

AU-möte

Webbinarium om arbetsliv och funktionshinder med fokus på arbetsgivare

Medlemmarna i Rådet 2019

 Leif Olsen

VIVE
leol@vive.dk

Anne-Merete Kissow,
Handicapdrættens Videnscenter
ak@handivid.dk

Sif Holst
Danske Handicaporganisationer
sho@handicap.dk

Anni Sørensen
Landsforeningen LEV
as@lev.dk

 Päivi Nurmi-Koikkalainen
Institutet för hälsa och välfärd
paivi.nurmi-koikkalainen@thl.fi

Sanna Ahola
Institutet för hälsa och välfärd
sanna.t.ahola@thl.fi

Anna Caldén
SAMS–Samarbetsförbundet
kring funktionshinder
annacalden@gmail.com

Pirkko Mahlamäki
Handikappforum
pirko.mahlamaki@vammaisfoorumi.fi

 Doris Bjarkhamar
Socialministeriet
Doris.bjarkhamar@amr.fo

Heini Petersen
Socialministeriet
heini.petersen@amr.fo

Tóra við Keldu
MEGD
tora@megd.fo

Jónvør Christiansen
MEGD
jonvor@megd.fo

 Karina Ivalo Kleist

Socialstyrelsen
kaik@nanoq.gl

Kenneth Thomsen
Styrelsen for Forebyggelse
og Sociale Forhold
kent@nanoq.gl

Anders Meilvang
NIIK
anders@niik.gl

Pia Kielsen
NIIK
piki@kimik-it.gl

 Pór G. Þórarinnsson
Socialministeriet
thor.thorarinsson@frn.is

Ingibjörg Broddadóttir
Socialministeriet
ingibjorg.broddadottir@frn.is

Puríður Harpa Sigurðardóttir
Íslands handikappförbund (ÖBÍ)
thuridur@obi.is

Bryndís Snæbjörnsdóttir
Landsforeningen Throskahjálp
bryndis@throskahjalp.is

 Anna Bjørshol
Barne-, ungdoms- og familie-
direktoratet (Bufdir) Avdeling for
rettferd og inkludering
anna.bjorshol@bufdir.no

Inger Huseby
Helsedirektoratet
inger.huseby@helsedir.no

Eva Buschmann
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
eva@cp.no

Vigdis Endal
Samarbeidsforumet av funksjons-
hemmedes organisasjoner (SAFO)
vigdis.endal@safo.no

 Ola Balke

Utredare, Myndigheten för delaktighet
ola.balke@mfd.se

Karin Flyckt
Utredare, Socialstyrelsen
karin.flyckt@socialstyrelsen.se

Elisabeth Wallenius
Ordförande, Funktionsrätt Sverige
elisabeth.wallenius@funktionsratt.se

Håkan Thomsson
Styrelseledamot, Federationen
Lika unika
hakan.thomsson@srf.nu

 Gunilla Lindqvist
Ålands landskapsregering
gunilla.lindqvist@regeringen.ax

Susanne Broman
Ålands handikappförbund
susanne.broman@handicampen.ax

Henrik Lagerberg
Ålands handikappförbund
henrik.lagerberg@aland.net

A platform for future Nordic Baltic cooperation on disability

In November Nordic and Baltic disability experts and advocates met in Tallinn to get acquainted and discuss the situation in the region and the possibilities for further cooperation.

The meeting was organised in order to provide a platform for cooperation and networking between the Nordic and Baltic countries within Disability Policy and Practice issues.

The target group was representatives from governmental institutions and representatives of disability organisations from the Baltic States. From the Nordics there will be 4 representatives of the Nordic Welfare Centre and members of the Nordic Disability Council.

At the meeting in Tallinn, Kai Koivumäki, Operations Manager at the Nordic Welfare Centre presented the General framework of the Nordic Disability Cooperation. As youth inclusion and mainstreaming of a children- and youth perspective in the Nordic cooperation in general is a very hot topic, Eivind Digranes, Policy Adviser, Norwegian Association of Young People with Disabilities was invited to speak about the Importance of including young people with disabilities in policy making & project activities. Eivind also presented the Norwegian youth organisation and how they operate.

After the opening and general perspectives, experts and advocates from Estonia, Latvia and Lithuania presented the situation and frame work of disability policy. The speakers were Häli Tarum, Head of Social Welfare Department, Ministry of Social Affairs and Anneli Habicht, Estonian Chamber of Disabled people, Managing Director, Aiga Lukašenoka, Senior expert of Social Inclusion Policy department, Ministry of Welfare of Latvia, Daiga Eiduka, Chair of Latvian Child Welfare network,; and Egle Caplikiene, Chief Advisor, Ministry of Social Security and Labour Dovile Juodkaite, President of Lithuanian Disability Forum: Association „Lithuanian disability forum“.

In the afternoon, three projects from the Nordic Council of Ministers' Action plan on disability cooperation that had been prioritized for future cooperation were presented.

The project managers shared status and plans for the recent or soon to be started activities in the action plan. First out was Lars Lindberg, Senior Adviser, NWC who talked about the newest project Innovative solutions on inclusion in the labour market. Merethe Løberg, Senior Adviser (Children and youth), NWC told the participants about the project on Participation among children and young people with disabilities.

Maria Montefusco, Senior Adviser, NWC and Council of Nordic Cooperation on Disability presented the project Universal design, participation and democracy.

Following the short presentation on the prioritized activities, the participants discussed the ideas and value of future cooperation. A long list of suggestions was gathered and will be followed up by the Nordic Council of Ministers' information offices in Riga, Tallin and Vilnius together with the Nordic Welfare Centre and the Nordic Council of Ministers' secretariate in Copehagen.

Some of the suggested topics and joint activities:

- To organise regular Nordic-Baltic meetings (approx. once a year) where both the governmental representatives and NGOs take part. ("Cooperation in projects is good, but also meetings like this are needed.")
- To include and invite participants from the Baltic countries to activities in the three projects presented at the meeiting.
- To offer in the next meetings also presentations from the Nordic countries about good practices and also challenges! (as during this meeting there were only the three Nordic projects presented and country presentations were made only by EE, LV and LT).
- Exchange of good experiences and also failures.
- Sharing knowledge on political participation; accessible formats of information; supportive decision making, incl. voting; empowerment of persons with disabilities to stand for elections
- Sharing experiences regarding universal design solutions for accessible services and accessible information
- Sharing experience regarding inclusion of young people in disability movement (maybe in cooperation with the Norwegian youth with disabilities, umbrella NGO)
- Youth in rural areas, people are not equly treated (f.ex., availability of transport services)
- Study trips, for example to "smart cities"

The background of the meeting on disability cooperation is a desicions-taken at a Nordic-Baltic social and health sector senior officals' meeting on October 25, 2018 in Riga. The aim is to establish a dialogue and process for discussing and mapping out opportunities and interests for closer cooperation between the Nordic and Baltic countries. The meeting was initiated by the Swedish Chairmanship of the Nordic Council of Ministers (NCM). In this meeting, representatives from the ministries responsible for health and social issues in Estonia, Latvia and Lithuania took part as well as members from Finland and Iceland in the NCM Senior Officials' Committee for Social and health affairs, representatives from the NCM's secretariat, the Swedish Chairmanship of the NCM and the Nordic Welfare Centre.

During the meeting a gross list of the topics of mutual Nordic-Baltic interest for cooperation in the field of social and health was created based on the suggestions of the participants. A joint pilot project was designed and three topics are now under implementation: child wellbeing (A), dementia and elderly care (B) and cooperation on disability policy and practice (C). The Nordic Council of Ministers has allocated funds for the pilot project in 2019–2020 (DKK 500 000/approx. EUR 66 000). The duration of the project is 1 March 2019 until 31 December 2020.

Inför 2020

Danmark overtager formandskabet for Nordisk Ministerråd 2020. Det betyder, at Rådet for nordisk samarbejde om handicap får en dansk formand, Leif Olsen, seniorforsker ved VIVE. I arbejdsudvalget er Päivi Nurmi-Koikkalainen fra Finlands næstformand og handicaporganisationer repræsenteret af Thuridur Harpa Sigurdardottir fra Öryrkjabandalag i Island.

I 2020 vil de fleste af aktiviteterne i den nye handlingsplan være i gang, og rådsmedlemmerne vil være involveret i disse forskellige aktiviteter og følge op på, hvordan planen implementeres i sin helhed.

Årets første rådsmøde afholdes i begyndelsen af maj på Danske Handicaporganisationers Hus i Høje Taastup, der bygger på principperne om universel design. Parallelt vil der blive afholdt et seminar med fokus på ny forskning i barrierer og muligheder for personer med handicap til at deltage på arbejdsmarkedet.

Det andet rådsmøde 2020 afholdes i Aarhus, hvor der vil blive lagt særlig fokus på bevægelse og sundhed for personer med handicap i forhold til verdenskongressen World Congress Moving Societies.

Leif Olsen, seniorforsker ved VIVE

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder är ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet när det gäller frågor som rör funktionshinder. Rådet består av experter från Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige samt Grönland, Färöarna och Åland. Detta är en sammanställning av rådets arbete under 2019.

Läs mer om rådets arbete på nordicwelfare.org.